

Suriyeli Öğrencilerin Okula Uyum Sorunları Hakkında Yönetici ve Öğretmen Görüşleri

Administrators and Teachers' Opinions on Syrian School Adaptation Problems

ÖZET

Bu araştırmanın amacı yönetici ve öğretmenlerin Suriyeli mülteci öğrencilerin okula uyumları ile ilgili görüşlerini ortaya koymaktır. Nitel araştırma çerçevesinde, 2021-2022 öğretim yılında Hatay ili Altınözü ilçesine bağlı okullarda çalışmakta olan 5 okul yöneticisi ve 12 öğretmen ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme soruları kullanılmıştır. Yapılan araştırma kapsamında Suriyeli öğrencilerin okula uyum süreçlerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular elde edilmiştir. Suriyeli öğrencilerin okul ortamında karşılaştıkları sorunlarda yoğun olarak dil sorunu ve buna bağlı olarak yaşanan iletişim sorunları olduğu sonucuna varılmıştır. Bu nedenle dil sorununun çözümüne yönelik yapılacak çalışmalar Suriyelilerin eğitim sorunlarının önemli bir kısmını azaltacaktır. Ayrıca Suriyeli mülteci öğrencilerin okula uyum problemlerini gidermek amacıyla öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi, uyum ve iletişim sorunlarını çözmeye yönelik faaliyetlerin planlanması ile yaşanan uyum problemlerini gidermek bağlamında olumlu sonuçlar elde edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Mülteci, Suriyeli Mülteci, Uyum, Eğitim

ABSTRACT

The aim of this research is to reveal the views of administrators and teachers about the adaptation of Syrian refugee students to school. Within the framework of the qualitative research, the data obtained from the interviews with 5 school administrators and 12 teachers working in the schools of Altınözü district of Hatay province in the 2021-2022 academic year were analyzed. In the research, interview questions prepared by the researcher were used as data collection tool. Within the scope of the research, findings regarding the problems faced by Syrian students in the process of adaptation to school were obtained. It has been concluded that the problems faced by Syrian students in the school environment are mostly language problems and related communication problems. For this reason, efforts to solve the language problem will reduce a significant part of the education problems of Syrians. In addition, positive results can be obtained in the context of supporting the teachers with in-service trainings in order to solve the adaptation problems of Syrian refugee students, planning activities to solve the adaptation and communication problems and eliminating the adaptation problems experienced.

Keywords: Migration, Refugee, Syrian Refugee, Integration, Education

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmada ele alınan problem açıklanmış, problem cümlesi ve alt problemler belirtilmiş, araştırmanın amacı ve önemi ifade edilmiş, sınırlılıklar belirtilmiştir.

Problem

Tarih boyunca insanlar savaş, yaşadıkları bölgede oluşan doğal afetler, ekonomik problemler, yaşam koşulları, güvenlik sorunları gibi nedenlerle daha güvenli olan yerlere göç etmişlerdir (Bülbül ve Köse, 2010).

2011 yılında Suriye’de rejim karşıtı kişilerin ayaklanmasıyla baş gösteren iç savaş sonucu birçok Suriyeli güvenlik endişesi ile başka ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü (UNHCR)’nin verilerine göre 3,6 mülteci Türkiye’ye sığınmıştır (Yiğit, Şanlı ve Gökalp, 2021).

Ülkemizde yaşayan Suriyeli mülteciler, savaş sonrası yaşadıkları sarsıntıları, sağlık sorunlarını, ekonomik problemleri ve eğitim ihtiyaçlarını da beraberinde getirmektedir.

Birey geldiği yeni yer ile eskiden oturduğu yer arasındaki farklılığa ve benzerliğe göre çeşitli uyum problemleri yaşar. “Çocuğun gittiği yerin kültürü ve toplumsal çevresine uyabilmesi için kendi rolünü bilmesi

Mehmet Kavacık ¹

Meltem Kavacık ²

Mevlüt Meşe ³

Berna Yekta Yılmaz ⁴

Süleyman Sarıgöl ⁵

Kürşat Sürücü ⁶

How to Cite This Article

Kavacık, M., Kavacık, M., Meşe, M., Yılmaz, B. Y., Sarıgöl, S. & Sürücü, K. (2023). “Kaynaştırma Eğitimi ve Öğretimi Hakkında”, International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 9(77): 5057-5071. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/smryj.73022>

Arrival: 13 August 2023

Published: 30 November

2023

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Okul Müdürü, Parmakkurdu Ortaokulu, Mersin, Türkiye

² Bilişim Teknolojileri Öğretmeni, Mezitli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Mersin, Türkiye

³ Okul müdürü, Çarıkli milli egemenlik ilkokulu, Diyarbakır, Türkiye

⁴ Müdür yardımcısı, Ahmet Alper Dinçer Anadolu Lisei, Ankara, Türkiye

⁵ Okul müdürü, Afyon merkez Büyükkalecik Kocatepe ilkokulu, Afyon, Türkiye

⁶ Okul müdürü, Şehit Er Kamil Alkan Ortaokulu, İzmir, Türkiye

ve her şeyden önce ise dili algılayabilmesi gerekmektedir. Bir kültür bocalaması yaşayan çocukların uyum sorunları mutlaka olacaktır.” (Kılıçkaya, 1988).

Uyum, bireyin gelişimine yönelik gereksinimlerini karşılaması, bireysel ve sosyal hayatında amaçlarına ulaşabilmesi, üretken bir yaşam sürmesi ve mutlu olmasını etkileyen bir etmendir (Demirtaş-Zorbaz, 2016). Çocuklar da yeni ve uyum sağlamaları gereken ekolojik bir çevreyle karşılaşabilmektedirler ve bu değişim yeni bir okula başlangıç, bir okul düzeyinden diğerine ilerleme veya okul değişimi şeklinde olabilmektedir. Bu geçiş döneminde çocuklar okula uyum sağlamaları gereken öğretmen değişimleri, akran grupları, akademik zorluklar gibi çeşitli durumlarla karşılaşmaktadırlar. Sosyal ve duygusal anlamda okula uyum, çocuğun yöneticilerin ve arkadaşlarıyla anlamlı ve pozitif ilişkiler kurma ve duygusal olarak kendini güvende hissetme kabiliyetini işaret eder. Bununla birlikte okula uyum çok boyutlu bir süreçtir ve bu boyutlar çocuk, aile, çevre, okul gibi değişkenlerden oluşmaktadır (Demirtaş-Zorbaz, 2016).

Göç sürecinde yeni bir ortama girme, yeni bir dil ve yeni bir kültür ile karşılaşma, kendi kültüründen ayrılmaya gibi durumlar ortaya çıktığından uyum sorunu oluşmaktadır. Bu nedenle mülteci çocukların yeni bir ülkeye geldiğinde karşılaştıkları temel görevlerden biri okula uyumlarıdır. (Sarıkaya, 2014). Çocukların okula ve yaşadıkları sosyal çevreye uyum sağlayabilmesi için okulda kendini güvende hissetmesi, öğretmenleri ve akranları ile olumlu bir iletişim içinde olması gerekir (Seven, 2011).

Bir çocuğun okula uyum sağlama sürecini etkileyen bir dizi faktör söz konusudur. Çocuğun yaşadığı ortam, arkadaşlarının ve öğretmenlerin beklentileri, öğretim programındaki değişiklikler, bunlardan bazılarıdır (Ustabaş, 2017). Okula uyum sağlamaya başlayan çocuk kaygı, dışlanma gibi problemlerden uzaklaşarak arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler kurmaya, olumlu davranışlar geliştirmeye başlar (Gülay, 2011).

Ülkelerde yaşanan göç süreçlerinde sığınmacıların sosyal uyumunu gerçekleştirmek amacıyla sığınmacı ve yerli çocukların etkileşim içine girmesi gerekmektedir. Bu olanağı sağlayan en uygun ortamlar ise okullardır (Yavuz ve Mızrak, 2016).

Uyumu etkileyen bir diğer değişken dil sorunudur. Yabancı öğrenciler dil bilmediklerinden yaşına uygun olmayan sınıfa yerleştirilebilmektedir ve bu durumda öğrencilerin sıkılmasına ve derse ilgisiz kalmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle çocukların uyum sağlayabilmesi için öncelikli olarak dil edinmesi gerekmektedir. Böylece akademik anlamda başarılı olabilir ve toplumsal hayatın içinde yer alabilir. Bununla birlikte öğrencinin ön bilgileri, okula hazır oluş düzeyi, önceki okulundaki yaşantıları okula uyumu etkileyen diğer etmenlerdir. Ayrıca mülteci çocukların eğitim boşluklarının uzunluğu da okula uyumu etkileyen bir risk faktörüdür (Kağnıcı, 2017).

Suriyeli bireyler, Türkçeyi kullanmakta direnç göstermekte, ana dilleri olan Arapçayı unutma kaygısı yaşamaktadırlar. Türkçe dil becerilerinin yetersizliği mülteci öğrencilerin başarılarını olumsuz yönde etkilemekte, bu öğrencilerde okula devam sorunları yaşanmaktadır (Şeker ve Sirkeci, 2015).

Suriyeli öğrencilerin okula uyumunda okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda eğitim politikaları belirlenip planlandığında uyum sürecinin hızlanması sağlanabilir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, geçici koruma kapsamındaki Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları uyum sorunlarının değerlendirilmesi ve bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerin geliştirilmesidir.

Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- 1- Suriyeli mülteci çocuklarda sık görülen sorunlar nelerdir?
- 2- Suriyeli ve Türk öğrenciler arasındaki kültürel çatışmaları önlemek için yaptığınız çalışmalar nelerdir?
- 3- Suriyeli öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 4- Suriyeli öğrencilerin dil becerilerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 5- Suriyeli öğrencilerin sınıf ortamına uyumlarına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 6- Suriyeli öğrencilerin sınıf ortamına uyumlarında akranlarının etkisine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Eğitim, bireylerin ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri kazandığı, nitelikli bir şekilde yetiştirilerek toplumda yer aldığı bir süreçtir. Tüm bireylerin dil, ırk, cinsiyet, din ayrımı yapılmadan eğitim alma hakkı vardır. Yaşadıkları iç savaş sonucu Türkiye'ye sığınan geçici koruma altında bulunan Suriyeli çocukların sayısı oldukça fazladır. Ülkemize göç eden Suriyelilerin yakın bir zamanda ülkelerine geri döneceklerine ihtimal

verilmemektedir. Bu çocukların eğitim sisteminde karşılaştıkları sorunların belirlenerek eğitim hayatlarının kesintiye uğramaması için önlemler alınması gerekmektedir.

Türkiye’de bulunan okullarda öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin okula uyum sorunlarının araştırılması, yönetici ve öğretmen görüşlerinin ortaya konması, uyum sürecinin hızlandırılması ve eğitim hayatlarının kesintiye uğramaması yönünde olumlu katkılar sağlayacaktır.

Sayıtlar

1-Okul yöneticileri yanıtları verirken doğru ve samimi yanıtlar verdikleri kabul edilmiştir.

2-Öğretmenler yanıtları verirken doğru ve samimi yanıtlar verdikleri kabul edilmiştir.

Sınırlılıklar

Araştırma 2021-2022 öğretim yılında Hatay ili Altınözü ilçesinde görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenler ile sınırlıdır.

Tanımlar

Göç: Ekonomik, toplumsal veya siyasi sebeplerle bireyler ile toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret olarak tanımlanmaktadır (TDK’dan aktaran Akdeniz, 2018).

Mülteci: Irk, din, milliyet, belli bir sosyal grup veya politik bir fikre sahip olmaktan dolayı zulme ve işkenceye uğrama korkusuyla ülkesinden ayrılmış veya ülkesine geri dönemeyen kişiler mülteci olarak tanımlanır (UNCHR, 1951).

Sığınmacı: İlgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptıkları başvurunun sonucunu bekleyen kişidir (Çakran ve Eren, 2017).

Suriyeli Öğrenci: Suriye’de meydana gelen olaylar nedeniyle Türkiye’ye göç ederek Türkiye’de devlet okullarında eğitim gören ve geçici koruma altında bulunan öğrencidir.

Okula Uyum: Çocuğun girdiği ortamdan sosyal ve akademik olarak yarar sağlamasıdır (Kaya ve Akgün, 2016).

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Göç

Göç, yaşam çevresindeki koşullar nedeniyle insanların zorunlu olarak ya da daha iyi yaşam koşulları beklentisiyle yaptıkları yer değiştirme olarak tanımlanabileceği gibi; din, ırk, siyasi düşünceler, doğal afetler, ekonomik koşullar nedeniyle bireylerin yaşadıkları yerden, isteyerek ya da zorunlu olarak yer değiştirmeleri olarak tanımlanabilir (Akdeniz, 2018). Faist (2003), göç olgusunu yalnızca mekân değiştirmek olarak tanımlamamış, göçün toplumsal olgulardan bir diğerine, bir mekandan diğer bir mekana, siyasal bir olgudan diğer bir siyasal olguya yönelen geçici ya da kalıcı hareketler olarak tanımlamıştır. Toros (2008), göç olgusunu bireylerin sahip oldukları mal varlıklarından, yaşam alanlarından, mevcut maddi olanaklardan isteyerek ya da zorunlu olarak ayrılarak yeni yaşam alanları aramaları olarak tanımlamıştır.

Göç Çeşitleri

Göç, zorunlu veya gönüllü, serbest, kontrollü, ilkel, geçici, iç-dış gibi şekillerde sınıflandırılabilir (Çakı, 2018).

Gönüllü-Zorunlu Göç

Bireylerin kariyer, eğitim, daha iyi koşullarda iş imkânları, aile bireylerinin yanına gitme arzusu, sosyal koşullar gibi nedenlerle kendi istekleriyle yaşam alanlarından ayrılmaları gönüllü göç olarak adlandırılmaktadır. Savaş, güvenlik sorunları, siyasi nedenler, doğal afetler, iklim değişiklikleri, açlık gibi nedenlerle bireylerin kendi istekleri dışında yaşam alanlarını terk etmeleri ise zorunlu göç olarak adlandırılmaktadır (Çakı, 2018).

İç-Dış Göç

Ülke sınırları içerisinde il, ilçe, köy gibi yerleşim yerleri arasında gerçekleşen yer değiştirme iç göç olarak adlandırılmaktadır. Tarım alanlarının yetersizliği, iş imkânlarının azlığı, düşük gelir nedeniyle yaşanan ekonomik sorunlar sonucu kentten kente ya da kırsal bölgelerden kente doğru göçler yaşanmaktadır.

Kalıcı ya da geçici olarak yaşam alanını değiştirmek, cazip iş imkânları neticesinde belli bir süreliğine ya da sürekli olarak çalışmak ya da bireyin kendi isteği dışında savaş gibi nedenlerle yaşadığı ülkeyi terk edip başka ülkeye göç etmesi dış göç olarak ifade edilmektedir. Dış göç Suriye’de yaşanan iç savaş sonrası oluşan göç dalgası en iyi örnektir (Çakı, 2018).

Geçici (Mevsimlik) ve Kalıcı Göç

Yılın belli mevsimlerinde veya yılın belli dönemlerinde oluşan göç olaylarına mevsimlik ya da geçici göç adı verilmektedir. Mevsimlik göç, tarım işçilerinin göçü ile örneklendirilebilir (Orhan ve Akpınar, 2018).

Bireylerin gittikleri ülkede kalıcı olarak yaşama isteği sonucu evlilik yolunu seçmeleri; tatil yapmak ya da eğitim amaçlı gittikten bir süre sonra kalıcı olarak buldukları ülkede yaşamayı seçmeleri kalıcı göç olarak adlandırılmaktadır (Çakı, 2018).

Emek-Beyin Göçü

Kendi alanlarında araştırma faaliyetlerini yapma, teknolojik gelişmeleri yakından izleme, istihdam gibi amaçlarla; yetenekleri olan, belli bir alanda uzmanlaşmış, eğitilmiş bireylerin geçici ya da kalıcı olarak yaşadıkları ülkeden başka bir ülkeye gitmeleri beyin- emek göçü olarak adlandırılır (Çetin Aydın, 2021).

Göç, Çocuk ve Eğitim

Göç olayı ekonomik, psikolojik, toplumsal etkileri beraberinde getirmektedir. Çocuklar bu süreçten en fazla etkilenen gruptur. Göç sonucu ortaya çıkan sağlık sorunları, maddi yetersizlikler, barınma sorunu, kültürel çatışmalar, eğitim sorunu gibi etmenler çocukları olumsuz yönde etkilemekte ve toplumsal uyumu zorlaştırmaktadır (Apak, 2015).

Öğrenci velilerinin eğitime karşı ilgisizliği yoğun göçlerin yaşandığı bölgelerde karşılaşılan en önemli problemlerden biridir. Aileler eğitime önem vermemekte, aileler için ekonomik sorunların öncelikli olduğu görülmektedir (Kaştan, 2015).

Çocuğun eğitim gereksinimi, bireyi hayata ve toplumsal rollere hazırlaması, kendini gerçekleştirmesini sağlaması, bilgi ve beceri kazandırması nedeniyle önem verilmesi gereken bir süreçtir. Suriyeli çocukların eğitim gereksinimlerinin karşılanması, göç edilen yere uyumu, kuralları kabullenmeyi olumlu yönde etkilemektedir. Suriyeli çocukların eğitime erişimini engelleyen sorunları ortadan kaldırmak, çocukların eğitim süreçlerine dahil edilmesini sağlayacaktır. Çözülmesi gereken bu sorunların başında maddi yetersizlikler gelmektedir. Maddi sorunlardan en çok etkilenenler de çocuklar olmaktadır. Suriyeli çocukları eğitim ortamlarından uzaklaştıran dil sorunundan kaynaklı kabul görmeme, şiddet gibi olumsuz durumlar da yaşanmaktadır. Dil kursları açılarak Türkçe öğrenmeleri sağlanmalı, kız öğrencilerin okullaşmasına engel olan etmenlere karşı önlemler alınmalıdır (Gencer, 2017).

Göçmen ve Mülteci

Kendisi ya da ailesiyle birlikte ekonomik ve sosyal açıdan daha iyi koşullarda yaşamak amacıyla kendi hür iradesiyle gönüllü olarak başka bir ülkeye göç eden bireylere göçmen denilmektedir (Atılhan, 2019).

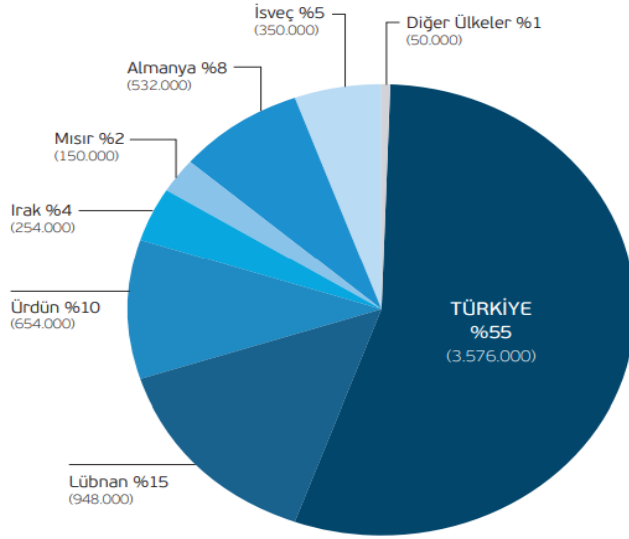
Ülkede yaşanan doğal afetler, savaş, herhangi bir sebepten dolayı zulüm ya da işkence görme endişesi gibi nedenlerle yaşadıkları ülkeden ayrılmak zorunda kalan kişiler mülteci olarak adlandırılmaktadır. Göçmenlerin arzu ettikleri zaman geldikleri ülkeye dönme şansları vardır. Ancak mülteciler sığındıkları ülkede kalmak zorundadırlar (Akdeniz, 2018).

Suriyeli Mültecilerin Durumu

2011 yılında Suriye’de başlayan çatışmalar iç savaşa dönüşmüş, rejim karşıtı gösteriler sonucunda birçok insan can güvenliği nedeniyle ülkelerini terk etmişlerdir. Suriyelilerin yaşadıkları bu göç dalgaları giderek büyümüş, dünyada yakın zamanda yaşanan en ağır kriz meydana gelmiştir. Dünyada en fazla göç edilen ülke Türkiye’dir. Suriyeli sığınmacıların %70’i kadınlar ve okul çağındaki bireylerdir. Göç dalgalarının ilk dönemlerinde Suriyeli sığınmacılar kamplarda barındırılırken, kampların yetersiz kalmasıyla birlikte Türkiye’de birçok kente yerleşerek yaşamalarını sürdürmektedirler (Yüce, 2018).

“Türkiye bu insani kriz neticesinde oluşan göç dalgaları sebebiyle 10 şehirde kurulan 26 geçici barınma merkezinde 256.971 Suriyeli yabancıya ev sahipliği yapmıştır. Suriye Arap Cumhuriyeti’nde barış ve güven ortamının sağlanamaması sebebiyle geçici koruma altındaki Suriyelilerin ülkemizde kalış süreleri uzamış bu durumda sosyal uyumun sağlanmasını gerekli kılmıştır. Bu gereklilik neticesinde de insanların geçici barınma merkezleri dışında hayatlarını idame ettirmeleri desteklenmiş olup 16 Eylül 2020 tarihi itibarıyla 5 ilde 7 geçici barınma merkezinde 59.877 geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler barındırılmaktadır. Bunun dışında,

geçici barınma merkezleri dışında 3.559.041 geçici koruma sahibi Suriyeli yaşamaktadır. Türkiye'deki Suriyelilerin çoğu Suriye-Türkiye sınırına yakın olan bölgelerden gelmektedir. Bu bölgeler aynı zamanda yoğun çatışmaların olduğu bölgelerdir” (GİGM, 2021).

Şekil 1: Suriyeli Sığınmacıların Buldukları Ülkeler

31 Aralık 2019 tarihi itibariyle Suriyeli sığınmacıların hangi ülkelerde bulunduğunu gösteren yukarıdaki grafikte Türkiye'deki Suriyelilerin sayısı 3.576.370 olarak görülmektedir. Dünya üzerinde birçok ülkeye göç eden Suriyelilerin % 55'inin Türkiye'ye sığınmış olması ülkemizin çok büyük bir sorumluluğu üstlendiğini ortaya koymaktadır (Erdoğan, 2020).

Şekil 2: Türkiye'deki Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin 2011-2021 Arasındaki Sayısal Değişimi

Suriye'den Türkiye'ye ilk göç hareketi, 2011 yılında başlamış, 2012 yılında ülkemizde geçici koruma altına alınan Suriyeli sayısı 14.237 iken, 23.12.2021 tarihi itibariyle 3.734.874'e ulaşmıştır (GİGM, 2021).

Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Hakkı

Uluslararası hukuki çerçeveye göre göç edilen ülke tarafından okul çağındaki tüm çocukların eğitim hakkının korunması gerekmektedir (Yüce, 2018).

2011 yılında iç savaş öncesi Suriyelilerin okullaşma oranı ilkokulda ortalama %97, ortaokulda ise %67'dir. Suriye'de savaş öncesi eğitime verilen önem artmış, okuma yazma oranı %90'ın üzerine çıkmış ancak, iç savaşla birlikte yükselen eğitim sistemi çökmüştür. Göçün ilk yıllarında Suriye'deki savaşın biteceği ve sığınmacıların ülkelerine geri dönecekleri düşüncesi devletin geçici çözümler üretmesine neden olmuş, ancak zamanla Türkiye'de eğitimde kayıplar yaşayan Suriyeli çocuklara yönelik daha kalıcı politikalar yürütülmesi gerektiğinin farkına varılmıştır.

Suriyeli öğrencilerin devlet okullarında eğitim öğretime devam etmeleri kararı alınarak geçici eğitim merkezleri kademeli olarak kapatılmaya başlanmıştır. Bu süreçte okul terkleri ve devamsızlıkların yaşanmaması adına planlamaların en doğru şekilde yapılması kayıpların en aza indirgenmesi açısından önem taşımaktadır(Esen, 2020).

Sınıf	Devlet Okulları	GEM*	Toplam*	Okul Çağındaki Nüfus**	Yüzde	Yüzde
Okul öncesi	30.284	394	30.678	112.834	%27	%27,19
1. sınıf	80.609	385	80.994	93.426	%87	
2. sınıf	92.233	858	93.091	99.518	%94	
3. sınıf	90.388	1.111	91.499	97.398	%94	%89,27
4. sınıf	71.536	4.205	75.741	92.015	%82	
5. sınıf	89.718	281	89.999	86.399	%104	
6. sınıf	62.432	1.343	63.775	85.309	%75	
7. sınıf	40.050	1.453	41.503	77.185	%54	%70,50
8. sınıf	24.065	5.023	29.088	69.358	%42	
9. sınıf	25.629	124	25.753	66.695	%39	
10. sınıf	12.727	346	13.073	66.367	%20	
11. sınıf	7.980	355	8.335	65.320	%13	
12. sınıf	5.611	2.938	8.549	70.348	%12	%32,88
HEP ve Destek Sınıfı	9	6.462	6.471			
Açık öğretim okulları	26.179		26.179			
TOPLAM	659.450	25.278	684.728	1.082.172	%63	%63,27

Şekil 3: Sınıflara ve Okul Türüne Göre Örgün Eğitime Kayıtlı GKA Suriyeli Öğrenci Sayısı ve Brüt Okullaşma Oranı (2019-2020)

Yukarıda Türkiye’de 2019-2020 öğretim yılında örgün eğitime kayıtlı geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilere ilişkin sayılara yer verilmiştir. Devlet okullarına kayıtlı Suriyeli öğrenci sayısı geçici eğitim merkezlerine kayıtlı öğrencilere oranla çok daha fazladır. Bu durum MEB’in aşamalı olarak Suriyeli öğrencileri devlet okullarına entegre etme çalışmalarının başarılı bir şekilde yürütüldüğünün göstergesidir. Yukarıdaki verilere göre okul öncesi eğitime erişim diğer sınıflara oranla daha düşük olarak görülmektedir (UNICEF, 2019).

Suriyeli Öğrenciler ve Okula Uyum

Okula uyum, çocuğun girdiği ortamdan sosyal ve akademik olarak yarar sağlaması olarak tanımlanabilir (Kaya ve Akgün, 2016). Çocuğun okula uyum sürecinde yaşam çevresinin değişimi, aile faktörü, sosyo-ekonomik durum, akran etkisi, etnik yapı, okul çalışanlarının yaklaşımı gibi etkenler büyük rol oynamaktadır. Göç nedeniyle çocuklarda davranışsal sorunlar, duygusal travmalar görülebilmekte, çocuklar kendilerini dışlanmış hissedebilmektedir. Okullar, göçmen çocukların sosyal ortamlara uyumları ve buldukları ülkedeki yerli çocuklarla entegre olmalarına fırsat yaratan en önemli ortamlardır. Okul ortamında dışlanma, akademik başarının düşmesine yol açmakta, grup etkinliklerine katılımı azaltmakta ve bu durumların sonucunda da okula devam problemlerinin doğmasına yol açmaktadır. Mülteci öğrencilerin okula uyumunu zorlaştıran dil sorunu da önemli etkenlerden biridir. Dil sorunu çocukların akademik başarısını etkilemekte ve sosyal uyumlarını zorlaştırmaktadır(Yüce, 2018). Suriyelilerin zor şartlar altında göç etmek durumunda kalmaları, kültürel yapılarının farklı olması ve göç ettikleri ülkenin dilini bilmemeleri nedeniyle okula uyum sağlamak için daha çok çaba harcamak durumundadırlar (Yavuz ve Mızrak, 2016).

Yaşanılan göçler en çok çocukları etkilemektedir. Savaş nedeniyle anne, baba, kardeş ya da akrabalarını kaybeden; göç etmek zorunda kalarak aile fertlerinden ayrı kalan çocuklar psikolojik yönden olumsuz etkilenmektedir. Bu olumsuz etkiler çocukların eğitim ortamlarına uyumlarını güçleştirmektedir. En önemli problem dil sorunudur. Okulda çocuğun yaşadığı dil sorunu iletişimi zorlaştırmakta, arkadaşlarıyla uyum sağlamasına engel olmaktadır (Kiremit, Akpınar ve Tüfekçi Akcan, 2018). Suriyeli sığınmacılar tarafından Türkiye eğitim sisteminin yeteri kadar anlaşılabilmesi, dil sorunu, ekonomik sıkıntılar, okula ara verme çocuğun okula uyumunu zorlaştıran genel nedenler arasındadır. Okulda kendini güvende hisseden, öğretmeni ve arkadaşları ile iletişimde olan çocuk okula uyum sorunu yaşamamaktadır (Yiğit, Şanlı ve Gökalp, 2021).

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Akay, Hamamcı ve Kurt (2017), Suriyeli öğrencilerin buldukları okullarda görev yapan psikolojik danışmanların yaşadıkları sorunlar ile ilgili araştırma yapmışlar; uyum sorunu, maddi yetersizlik gibi nedenlerle öğrencilerde devamsızlık sorununun olduğunu dile getirmişlerdir.

Levent ve Çayak (2017)'in okul yöneticileri ile yaptıkları araştırmada ilkokul, ortaokul ve liselerde eğitime devam eden Suriyeli öğrencilerde görülen en önemli sorunun dil problemi olduğu görülmüştür.

Taştan ve Çelik (2017) araştırmalarında Suriyeli öğrencilerin eğitime erişimindeki en önemli engelin dil problemi olduğunu, derste anlatılanları tam olarak anlayamama, okul ortamına adapte olamama gibi dil bilmemenin yarattığı sorunların okul terklerine sebep olduğunu belirtmişlerdir.

Yüce (2018), Ülkelerini terk etmek zorunda kalan ve Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyeli öğrencilerin okula uyumlarını incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Suriyeli öğrencilere yönelik destek eğitimi verilmesinin ve sınıf içi düzenlemeler yapılmasının, bu öğrencilerin okula uyumunu olumlu etkilediği; sosyal etkinliklerin Suriyeli öğrencilerin Türk öğrencilerle etkileşiminde ve okula uyumunda olumlu katkılar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Akdeniz (2018), Suriyeli öğrencilerin uyum problemleri ve Türk öğrencilerin Suriyelileri kabullenme düzeyleri ile ilgili çalışma yapmış, çalışmasında GEM müdürlerinin görüşlerine başvurmuştur. Araştırma sonucunda Suriyeli öğrencilerde görülen en önemli sorun dil sorunu olarak ortaya çıkmıştır. Kültürel uyum sorunları, işsizlik ve maddi problemler de çocukların okul hayatını olumsuz yönde etkilemektedir.

Kiremit, Akpınar ve Tüfekçi Akcan (2018), yaptıkları araştırmada, eğitimlerine Türkiye'deki okullarda devam eden Suriyeli göçmenlerin okula uyum süreçleri hakkında öğretmen görüşleri üzerinde çalışmışlardır. Çalışma sonucunda; Suriyeli öğrencilere planlı bir program dahilinde öncelikle Türkçe dersleri verilerek konuşma, okuma, yazma becerileri geliştirilmesi, daha sonra eğitim sürecine dahil edilmesi önerilmiştir. Suriyeli veli ve öğrencilere kültürel uyum, eğitim süreçleri gibi konularda eğitimler verilerek topluma ve okula uyumları konusunda olumlu sonuçlar alınabileceği belirtilmiştir.

Atılhan (2019), yaptığı çalışmada göçmen öğrencilerin okula uyumunda öğretmen ve okul yöneticilerinin rollerini araştırmıştır. Öğretmenlere uzman eğitimciler tarafından mesleki ve kişisel gelişimlerini destekleyici hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenmesi gerektiği, göçmen öğrencilerin devamsızlık problemlerinin giderilmesi gerektiği, öğretmenlerin öğrenme ortamlarını Türk ve göçmen öğrencileri birlikte değerlendirerek düzenlemeleri gerektiği sonucuna varılmıştır.

Döş, Teres ve Gürbüz (2019)'ün yaptıkları araştırmada oyunun çocukların kişisel gelişimlerine olumlu katkıda bulunduğu, oyun oynarken kurallara uyma ve kuralları kabullenmenin daha kolay olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin liderlik çabaları, ön plana çıkma istekleri oyun sırasında daha fazla ortaya çıkmaktadır. Suriyeli öğrencilerle Türk öğrencilerin oyun sırasında oldukça istekli oldukları, diğer derslerde kurallara uymakta zorluk çekerken, oyun sırasında kendi istekleriyle kurallara uydukları gözlemlenmiştir.

Esen (2020), Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine uyumları, eğitime dahil edilme süreci ve bu süreçte yaşanan sorunların tespit edilmesi ile ilgili bir çalışma yapmış, çalışmada, Suriyeli çocukların akademik performanslarının genellikle sınıf seviyesinin çok altında olduğu, Türkçe öğrenmeye direnç gösterdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Okula devam durumlarıyla ilgili olarak ise ekonomik durumları iyi olan ailelerin bulunduğu semtlerdeki okullarda Suriyeli öğrencilerin devam sorununun daha az yaşandığı sonucuna varılmıştır.

Yiğit, Şanlı ve Gökalp (2021)'in yaptıkları araştırmada katılımcılar Türk kültürü ile Arap kültürünün farklılıklarının okula uyumu olumsuz etkilediğini ancak, akran kabulü ve oyunun okula uyumu olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın amacı yönetici ve öğretmenlerin Suriyeli mülteci öğrencilerin okula uyumları ile ilgili görüşleri ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır.

Nitel araştırmada; görüşme, gözlem gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılarak, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir süreç izlenir (Esen, 2020). Bu çalışma görüşme yolu ile gerçekleştirilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmada çalışma grubu olarak Hatay ili Altınözü ilçesinde görev yapan 5 okul yöneticisi ve 12 öğretmen ile görüşülmüştür.

Bu araştırmanın katılımcıları, Hatay ili Altınözü ilçesinde bulunan okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırma toplamda 17 katılımcıdan oluşmaktadır.

Çalışmaya katılan yönetici ve öğretmenlere ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur:

Tablo 1: Katılımcıların Özellikleri (Yönetici)

Kategori	Kod	f	%
Cinsiyet	Kadın	1	20
	Erkek	4	80
Meslekteki Kıdem	5-10 yıl arası	1	20
	11-15 yıl arası	3	60
	16-20 yıl arası	1	20
Branş	Okul Öncesi Öğretmenliği	1	20
	Sosyal Bilgiler	1	20
	Sınıf Öğretmenliği	3	60
Okulundaki Suriyeli Öğrenci Sayısı	0-50 arası	2	40
	51-100 arası	2	40
	101-150 arası	1	20

Tablo 2: Katılımcıların Özellikleri (Öğretmen)

Kategori	Kod	f	%
Cinsiyet	Kadın	7	60
	Erkek	5	40
Meslekteki Kıdem	0-5 yıl arası	4	30
	6-10 yıl arası	3	25
	11-15 yıl arası	3	25
	16-20 yıl arası	1	10
	21-25 yıl arası	1	10
Branş	Sınıf Öğretmenliği	6	50
	Türkçe Öğretmenliği	2	20
	İngilizce Öğretmenliği	1	10
	Matematik Öğretmenliği	2	20
	Görsel Sanatlar Öğretmenliği	1	10
Sınıftaki Suriyeli Öğrenci Sayısı	0-10 öğrenci	2	20
	11-20 öğrenci	5	40
	21-30 öğrenci	4	30
	31-40 öğrenci	1	10
Sınıftaki Türk Öğrenci Sayısı	0-10 öğrenci	4	30
	11-20 öğrenci	7	60
	21-30 öğrenci	1	10
Suriyeli Öğrencilere Yönelik Eğitimlere Katılım	Evet	6	50
	Hayır	6	50

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu literatür taraması sonrası araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Hazırlanan görüşme formunda Suriyeli öğrencilerde sık görülen sorunlar, öğrencilerin yaşadıkları kültürel çatışmaları önlemek için öğretmenlerin yaptıkları çalışmalar, Öğrencilerin dil becerilerine ilişkin öğretmen görüşleri, bu öğrencilerin sınıf ortamına uyumları ve akranlarının etkisine ilişkin öğretmen görüşleri, Suriyeli öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin yönetici görüşlerini almak amacıyla açık uçlu sorular bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları her grup için ayrı ayrı oluşturulmuştur. Yöneticilere uygulanan görüşme formları 7, öğretmenlere uygulanan görüşme formları 11 sorudan oluşmaktadır. Öğretmen ve yöneticilerle görüşmeye gidilmiş, 15 ile 25 dakika arası süren görüşmelerde görüşme formundaki sorular sorulmuş, veriler yazılı olarak toplanmıştır. Görüşmeler sonucunda ortaya çıkan veriler birbir bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Verilen cevaplar hiçbir değişiklik ve ekleme yapılmadan çalışmaya aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Görüşme sonucunda elde edilen veriler içerik analiz tekniği ile değerlendirilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizi birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Görüşmelerden elde edilen verilerin analizi için tematik kodlama yöntemi kullanılmıştır.

BULGULAR ve YORUM**Katılımcıların Görüşme Sorularına Verdiği Cevaplara Ait Bulgular (Yönetici)**

Okulunda Suriyeli öğrenci bulunan yöneticilerin, Suriyeli mülteci öğrencilerde sık görülen sorunlar, Suriyeli ve Türk öğrenciler arasındaki kültürel çatışmaları önlemek için yapılan çalışmalar, Suriyeli öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri alınarak elde edilen veriler aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 3: Suriyeli mülteci öğrencilerde sık görülen sorunlara ilişkin yüzde frekans dağılımları

Kategori	Kod	f	%
Suriyeli mülteci öğrencilerde sık görülen sorunlar	Dil Problemi	4	80
	Şiddet, zorbalık, olumsuz davranışlar	2	40
	Okul arkadaşları ile çatışma	2	40
	Devamsızlık	3	60
	Ödev yapmama	1	20
	Ekonomik sorunlar	1	20
	Etkinliklere Katılmama	1	20

Tablo 3 incelendiğinde okul yöneticilerinin karşılaştığı Suriyeli mülteci öğrencilerde sık görülen sorunların en fazla dil probleminde kaynaklandığı görülmektedir. Suriyeli mülteci öğrencilerde sık görülen sorunlara katılımcıların %80'i (f=4) dil problemi, % 60'ı (f=3) devamsızlık, % 40'ı (f=2) okul arkadaşları ile çatışma, şiddet, zorbalık, olumsuz davranışlar % 20'si de (f=1) ödev yapmama, ekonomik sorunlar, etkinliklere katılmama olarak cevap vermişlerdir.

Tablo 4: Suriyeli ve Türk öğrenciler arasındaki kültürel çatışmaları önlemek için yapılan çalışmalara ilişkin yüzde frekans dağılımları

Kategori	Kod	f	%
Suriyeli ve Türk öğrenciler arasındaki kültürel çatışmaları önlemek için yapılan çalışmalar	Yönetici ve öğretmenler tüm öğrencilere adanmış bir tutum sergilemektedir	1	20
	Homojen bir şekilde dağılım yapılarak kaynaşmaları sağlandı	2	40
	Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerle birliktelik duygusunun aşılması sağlanmaktadır	2	40
	Okulda dil kursu açılmıştır	2	40

Tablo 4 incelendiğinde Suriyeli ve Türk öğrenciler arasındaki kültürel çatışmaları önlemek için okul yöneticileri tarafından yapılan çalışmaların %40'ını (f=2) sınıflara homojen bir şekilde dağılım yapılarak kaynaşmalarının sağlanması, sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerle birliktelik duygusunun aşılması, okullarda dil kursu açılması oluşturmaktadır. Çalışmaların %20'sini ise (f=1) yönetici ve öğretmenlerin tüm öğrencilere adanmış bir tutum sergilemeleri oluşturmaktadır.

Tablo 5: Suriyeli öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin yüzde frekans dağılımları

Kategori	Kod	f	%
Suriyeli öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin görüşler	Okula ait aidiyet duygusu geliştirmemeleri	1	20
	Asimile olma endişesi ile Türkçeyi öğrenmeyip okula düzenli devam etmemeleri	2	40
	Okulu gereksiz görüp erken yaşta çalışmaya başlamaları	1	20
	Öğrenciler okulu ve öğretmenlerini sevmektedir	1	20
	Kendilerini ifade edemedikleri için çekimser davranıyorlar	2	40

Tablo 5 incelendiğinde Suriyeli öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin okul yöneticilerinin %40'ı (f=2) öğrencilerin asimile olma endişesi ile Türkçeyi öğrenmeyip okula düzenli devam etmediklerini, kendilerini ifade edemedikleri için çekimser davrandıklarını belirtmişlerdir. %20'si ise (f=1) öğrencilerin okula ait aidiyet duygusu geliştiremediklerini, okulu gereksiz gördüklerini ve erken yaşlarda çalışma hayatına atıldıklarını, ifade etmişlerdir. Okul yöneticilerinin %20'si (f=1) olumlu görüş olarak öğrencilerin okulu ve öğretmenleri sevdiklerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların Görüşme Sorularına Verdiği Cevaplara Ait Bulgular (Öğretmen)

Okulunda Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin, sınıfında mülteci çocuklarda sık görülen sorunlar, Suriyeli ve Türk öğrenciler arasındaki kültürel çatışmaları önlemek için yapılan çalışmalar, Suriyeli öğrencilerin dil becerilerine ilişkin görüşleri, Suriyeli öğrencilerin sınıf ortamına uyumlarına ilişkin görüşleri, Suriyeli öğrencilerin sınıf ortamına uyumlarında akranlarının etkisine ilişkin görüşleri alınarak elde edilen veriler aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 6: Sınıfta mülteci çocuklarda sık görülen sorunlara ilişkin yüzde frekans dağılımları

Kategori	Kod	f	%
Mülteci çocuklarda sık görülen sorunlar	Dil Problemi	10	83
	Arkadaşlık kuramama	2	17
	İletişim kuramama	7	58
	Kendini ifade edememe	3	25
	Öğrenmeye karşı isteksizlik	1	8
	Kültürel farklılıklar	4	33
	Şiddet, zorbalık, olumsuz davranışlar	5	42
	Arkadaşları tarafından dışlanma	2	17
	Çekingenlik, içe kapanma, özgüven eksikliği	2	17

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin karşılaştığı mülteci çocuklarda sık görülen sorunların en fazla dil probleminden kaynaklandığı görülmektedir. İletişim sorunu da sık karşılaşılan problemlerden biri olarak ortaya çıkmıştır. Mülteci çocuklarda sık görülen sorunlara katılımcıların %83'ü (f=10) dil problemi, % 58'i (f=7) iletişim kuramama, % 42'si (f=5) şiddet, zorbalık, olumsuz davranışlar, % 33'ü (f=4) kültürel farklılıklar, % 25'i (f=3) kendini ifade edememe, % 17'si (f=2) arkadaşlık kuramama, arkadaşları tarafından dışlanma, çekingenlik, içe kapanma, özgüven eksikliği, % 8'i ise (f=1) öğrenmeye karşı isteksizlik olarak cevap vermişlerdir.

Tablo 7: Suriyeli ve Türk öğrenciler arasındaki kültürel çatışmaları önlemek için yapılan çalışmalara ilişkin yüzde frekans dağılımları

Kategori	Kod	f	%
Suriyeli ve Türk öğrenciler arasındaki kültürel çatışmaları önlemek için yapılan çalışmalar	Birliktelik duygusunu geliştirmek için etkinlikler	5	42
	İşbirliğine dayalı ekip çalışmaları	2	17
	Türkçe bilmeyenlerle Türkçesi iyi olanların vakit geçirmeleri	1	8
	Empati çalışması	5	42
	Birbirlerine kültürlerini anlatmaları için ortam yaratılması	5	42
	Sosyalleşmeleri için ortam sağlanması	1	8
	Birbirlerine kültürlerini anlatmaları için ortam yaratılması	4	33
	Türk ve Suriyelilerin benzer yönlerine dikkat çekmek	1	8

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin Suriyeli ve Türk öğrenciler arasındaki kültürel çatışmaları önlemek için yaptıkları çalışmalara katılımcıların % 42'si (f=5) birliktelik duygusunu geliştirmek için etkinlikler yaptıklarını, empati çalışmasına yer verdiklerini ve birbirlerine kültürlerini anlatmaları için ortam yarattıklarını ifade ederken, % 33'ü (f=4) birbirlerine kültürlerini anlatmaları için ortam yarattıklarını, % 17'si (f=2) işbirliğine dayalı ekip çalışmalarına yer verdiklerini, % 8'i ise (f=1) Türkçe bilmeyenlerle Türkçesi iyi olanların vakit geçirmelerini sağladıklarını, sosyalleşmeleri için ortam sağladıklarını, Türk ve Suriyelilerin benzer yönlerine dikkat çekerek öğrenciler arasındaki kültürel çatışmaları önlemeye çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 8: Suriyeli öğrencilerin dil becerilerine ilişkin yüzde frekans dağılımları

Kategori	Kod	f	%	
Suriyeli öğrencilerin dil becerilerine ilişkin öğretmen görüşleri	Okuma	Heceleyerek okuyorlar	5	42
		Ezbere okuyorlar	4	33
		Birçok harfin dillerinde olmaması okuma öğrenmelerini zorlaştırıyor	4	33
	Dinleme	Türkçe bilmeyenler anlatılanları dinlemiyor	1	8
		Görsellerle desteklenirse etkili oluyor	5	42
		Anlatılanları geç anlıyorlar	4	33
	Konuşma	Yüklem kullanmadan konuşuyorlar	1	8
		Kurallı ve akıcı konuşamıyorlar	9	75
		Kendilerini ifade edemiyorlar	1	8
	Yazma	Dikte çalışmalarında yeterli sürede yazamıyorlar	3	25
		Kurallı yazamıyorlar	7	58
		Arap alfabesinde sesli harfler işaretle gösterildiği için Türkçe yazarken sessiz harfleri yazıp seslileri yazmıyorlar	1	8

Tablo 8 incelendiğinde Suriyeli öğrencilerin dil becerilerine ilişkin öğretmen görüşlerine okuma bağlamında katılımcıların % 42'si (f=5) öğrencilerin heceleyerek okuduklarını, % 33'ü (f=4) ezbere okuduklarını ve Türk alfabesinde olan birçok harfin dillerinde olmamasının okuma öğrenmelerini zorlaştırdığını ifade etmişlerdir. Dinleme bağlamında katılımcıların % 42'si (f=5) görsellerle desteklendiğinde daha etkili olduğunu, % 33'ü (f=4) anlatılanları geç anladıklarını, % 8'i ise (f=1) Türkçe bilmeyenlerin anlatılanları dinlemediklerini ifade etmişlerdir. Konuşma bağlamında katılımcıların % 75'i (f=9) öğrencilerin kurallı ve akıcı konuşmadıklarını, % 8'i ise (f=1) yüklem kullanmadan konuştuklarını ve kendilerini ifade edemediklerini belirtmişlerdir. Dil becerilerine ilişkin sorunların en önemli kısmını öğrencilerin kurallı ve akıcı konuşamamaları oluşturmaktadır.

Yazma bağlamında ise öğretmenlerin % 58'i (f=7) kurallı yazamadıklarını, % 25'i (f=3) dikte çalışmalarında yeterli sürede yazamadıklarını, % 8'i ise (f=1) Arap alfabesinde sesli harfler işaretle gösterildiği için Türkçe yazarken sessiz harfleri yazıp seslileri yazmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 9: Suriyeli öğrencilerin sınıf ortamına uyumlarına ilişkin yüzde frekans dağılımları

Kategori	Kod	f	%
Suriyeli öğrencilerin sınıf ortamına uyumlarına ilişkin öğretmen görüşleri	Sınıfı yabancı bir ortam olarak görüyorlar	3	25
	Kendilerini ifade etmekte zorluk çekiyorlar	5	42
	Arkadaşlık kurmakta zorlanıyorlar	8	66.
	Türk akranlarıyla değil Suriyeli çocuklarla iletişim halindedirler	2	17
	Davranış problemleri var	4	33
	Dil problemi nedeniyle uyum sağlayamıyorlar	4	33
	Grup etkinliklerine yer verilmeli	1	8
	Akranlarıyla öğrenmesine fırsat verilmeli	1	8
	Kabul gördükleri hissettirilmeli	2	17
	Ödev ve sorumluluk bilinci geliştirilmeli	1	8

Tablo 9 incelendiğinde Suriyeli öğrencilerin sınıf ortamına uyumlarına ilişkin öğretmen görüşlerine katılımcıların % 66'sı (f=8) öğrencilerin arkadaşlık kurmakta zorlandıklarını, % 42'si (f=5) kendilerini ifade etmekte zorluk çektiklerini, % 33'ü (f=4) dil problemi nedeniyle uyum sağlayamadıklarını ve dil problemi yaşadıklarını, % 25'i (f=3) sınıfı yabancı bir ortam olarak gördüklerini, % 17'si (f=2) Türk akranlarıyla değil Suriyeli çocuklarla iletişim halinde olduklarını, kabul gördüklerinin hissettirilmesi gerektiğini, % 8'i ise (f=1) grup etkinliklerine yer verilmesinin, akranlarıyla öğrenmesine fırsat verilmesinin ve ödev ve sorumluluk bilincinin geliştirilmesinin gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 10: Suriyeli öğrencilerin sınıf ortamına uyumlarında akranlarının etkisine ilişkin yüzde frekans dağılımları

Kategori	Kod	f	%
Suriyeli öğrencilerin sınıf ortamına uyumlarında akranlarının etkisine ilişkin öğretmen görüşleri	Bir gruba ait olma hissini yaşamaları için Suriyeli ve Türk öğrenciler akranlarıyla grup etkinliklerine dahil edilmelidir.	2	17
	Türk öğrenciler Suriyeli öğrencileri ötekileştiriyor	2	17
	Akranları ve öğretmenleri tarafından kabul görmeli	3	25
	Akran etkisiyle okul kurallarını daha çabuk kabullenir	3	25
	Akranlarıyla oyun sırasında Türkçeyi daha çabuk öğreniyorlar	4	33

Tablo 10 incelendiğinde Suriyeli öğrencilerin sınıf ortamına uyumlarında akranlarının etkisine ilişkin öğretmen görüşlerine katılımcıların % 33'ü (f=4) akranlarıyla oyun sırasında Türkçeyi daha çabuk öğrendiklerini, % 25'i (f=3) akran etkisiyle okul kurallarını daha çabuk kabullendiklerini, akranları ve öğretmenleri tarafından kabul görmeleri gerektiğini, % 17'si ise (f=2) bir gruba ait olma hissini yaşamaları için Suriyeli ve Türk öğrencilerin akranlarıyla grup etkinliklerine dahil edilmesi gerektiğini ve Türk öğrencilerin Suriyeli öğrencileri ötekileştirdiğini ifade etmişlerdir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Sonuç

Bu çalışma kapsamında Suriyeli öğrencilerin okula uyumları hakkında yönetici ve öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda Suriyeli öğrencilerin okula uyum sürecinde yaşadıkları en önemli sorunun dil problemi olduğu görülmektedir. Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretiminde en çok dil farkından kaynaklı sorunların olduğu ortaya çıkmıştır. Arap ve Türk alfabesinin farklılığı sonucu, özellikle okuma ve yazma bağlamında öğrencilerin çok zorluk çektiği görülmüştür. Öğretmenlerin öğrenmeyi kolaylaştırmak için özellikle dinleme

etkinliklerinde görsel araçlardan faydalandıkları, görsellerle desteklendiğinde anlamının daha etkin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okul yöneticilerine göre dil sorunundan sonra en önemli sorun devamsızlık sorunudur. Okul arkadaşlarıyla çatışma, şiddet gibi olumsuz davranışların da sık görüldüğü araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Az sayıda da olsa bazı yöneticiler velilerle iletişim kuramadıklarını, öğrencilerin ödev yapmadıklarını, çocuk sayısının fazla olan ailelerde çocuğa yeterli ilginin gösterilmediğini dile getirmişlerdir.

Suriyeli öğrencilere sınıf başkanlığı gibi görevler verilmesi, sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerle birliktelik duygusunun aşılması, okulda açılan dil kurslarının Suriyeli ve Türk öğrenciler arasındaki kültürel çatışmaları önlemede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerden alınan cevaplarda en önemli sorunun dil problemi olduğu görülmüştür. Görüşmeciler birçok harfin dillerinde olmamasının okuma öğrenmelerini zorlaştırdığını, ezbere ve öğrencilerin genelini heceleyerek okuduklarını ifade etmişlerdir. Özellikle konuşma bağlamında öğrencilerin kurallı ve akıcı konuşamadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Arap alfabesinde sesli harfler işaretli gösterildiği için Türkçe yazarken sessiz harfleri yazıp seslileri yazamadıkları, yazarken yazım kurallarına dikkat etmedikleri görülmektedir.

Suriyeli öğrencilerin sınıf ortamına uyumlarına ilişkin olarak en çok arkadaşlık kurmakta zorlandıkları görülmüştür. Dil problemi nedeniyle kendilerini ifade etmekte güçlük çektikleri, sınıfı yabancı bir ortam olarak gördükleri, Türk akranlarıyla değil, Suriyeli çocuklarla iletişim kurdukları ortaya çıkmıştır. Görüşmeciler Suriyeli öğrencilerin arkadaşlarıyla kavga etme gibi davranış problemlerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Suriyeli öğrencilerle Türk öğrencilere birbirlerine kendi kültürlerini anlatma fırsatı verilmesi, birliktelik duygusunu geliştirici etkinlikler yapılması, kurallı takım oyunları gibi çalışmaların Suriyeli ve Türk öğrenciler arasındaki kültürel çatışmaları önlemede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerden alınan cevaplar doğrultusunda; Suriyeli öğrencilerin okula uyumlarını etkileyen önemli etkenlerden biri akranlarıyla olan iletişimdir. Suriyeli öğrencilerin eğitime ara verdikleri düşünüldüğünde hem eğitim ortamlarına uyum sağlamaları güçleşmekte hem de farklı bir dilin konuşulduğu, farklı kültürlerin olduğu ortamlara adapte olmaları zorlaşmaktadır. Araştırma sonuçları, Suriyeli öğrencilerin sınıf ortamına uyumlarında akranlarının etkisine ilişkin olarak öğretmenlerin akran etkisiyle okul kurallarını daha çabuk kabullendiklerini gördüklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca akranlarıyla oyun sırasında Türkçeyi daha çabuk öğrendikleri sonucuna varılmıştır.

Tartışma

Suriyeli öğrencilerin okula uyumlarını ortaya koymak amacıyla yapılan görüşmelerde uyumu etkileyen tüm etkenlerin birbirleriyle ilişkili olduğu ve birbirini etkilediği görülmüş olmakla beraber, öğrencilerin okula uyum sürecinde yaşadıkları en önemli sorunun dil problemi olduğu sonucuna varılmıştır. Akdeniz (2018), yaptığı çalışmada Suriyeli öğrencilerin uyum problemleri ve Türk öğrencilerin Suriyelileri kabullenme düzeyleri ile ilgili çalışma yapmış, çalışmasında GEM müdürlerinin görüşlerine başvurmuştur. Araştırma sonucunda Suriyeli öğrencilerde görülen en önemli sorun dil sorunu olarak ortaya çıkmıştır. Kiremit, Akpınar ve Tüfekçi Akcan (2018)'in yaptıkları çalışma sonucunda; Suriyeli öğrencilere öncelikle Türkçe dersleri verilerek konuşma, okuma, yazma becerileri geliştirilmesi, daha sonra eğitim sürecine dahil edilmesi önerilmiştir. Levent ve Çayak (2017)'in okul yöneticileri ile yaptıkları çalışmada ilkökul, ortaokul ve liselerde eğitime devam eden Suriyeli öğrencilerde görülen en önemli sorunun dil problemi olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada, Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretiminde dil farkından kaynaklı sorunların olduğu ortaya çıkmıştır. Arap ve Türk alfabesinin farklılığı sonucu, özellikle okuma ve yazma bağlamında öğrencilerin çok zorluk çektiği görülmüştür. Ortaya çıkan bu veriler, bazı çalışmalarda elde edilen bulgularla örtüşmektedir. Taştan ve Çelik (2017), çalışmalarında Suriyeli öğrencilerin eğitime erişimindeki en önemli engelin dil problemi olduğunu, derste anlatılanları tam olarak anlayamama, okul ortamına adapte olamama gibi dil bilmemenin yarattığı sorunların okul terklerine sebep olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmada bir diğer bulgu Suriyeli öğrencilerde görülen devamsızlık sorunudur. Maddi yetersizlikler, okula uyum sağlayamama, akranları tarafından kabul görmeme, dışlanma gibi nedenlerle göçmen öğrencilerde okula devam problemi görülmektedir. Bu bulgu literatürde yer alan benzer çalışmalarda desteklenmektedir. Akay, Hamamcı ve Kurt (2017), Suriyeli öğrencilerin buldukları okullarda görev yapan psikolojik danışmanların yaşadıkları sorunlar ile ilgili araştırma yapmışlar; uyum sorunu, maddi yetersizlik gibi nedenlerle öğrencilerde

devamsızlık sorununun olduğunu dile getirmişlerdir. Esen (2020), yaptığı çalışmada okulların yer aldığı mahalleye göre devam durumlarının farklılık gösterdiğini, ekonomik durumları iyi olan ailelerin bulunduğu semtlerdeki okullarda Suriyeli öğrencilerin devam sorununun daha az yaşandığını belirtmiştir.

Araştırmada ortaya çıkan diğer bir sonuç, Suriyeli öğrencilerle Türk öğrencilerin yaşadıkları kültürel çatışmaların önlenmesi için birbirlerini tanıma imkânı verilmesinin, birliktelik duygusunu geliştirici etkinlikler yapılması, kurallı takım oyunları gibi çalışmaların etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar bazı araştırmalarda elde edilen bulgularla örtüşmektedir. Taştan ve Çelik (2017), araştırmalarında ortak sosyokültürel etkinliklerin Suriyeli öğrencilerle Türk öğrencilerin kaynaşmasında oldukça etkili olduğunu belirtmişlerdir. Atılhan (2019)'ın yaptığı çalışmada öğretmenlerin öğrenme ortamlarını Türk ve göçmen öğrencileri birlikte değerlendirerek düzenlemeleri gerektiği sonucuna varılmıştır.

Araştırmada Suriyeli mülteci öğrencilerde okul arkadaşlarıyla çatışma, şiddet gibi olumsuz davranışların da sık görüldüğü ortaya çıkmıştır. Esen (2020), araştırmasında Suriyeli öğrencilerin; savaşın yarattığı travmalar, yaşam şartları gibi nedenlerle şiddete meyilli olmaları ve olumsuz davranışlar göstermelerinden dolayı problemler yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada bir diğer bulgu, Suriyeli öğrencilerin sınıf ortamına uyumlarında akranlarının etkisine ilişkin olarak öğretmenlerin akran etkisiyle okul kurallarını daha çabuk kabullendiklerini, akranlarıyla oyun sırasında Türkçeyi daha çabuk öğrendiklerini ortaya koymaktadır. Yiğit, Şanlı ve Gökalp (2021)'in yaptıkları araştırmada katılımcılar Türk kültürü ile Arap kültürünün farklılıklarının okula uyumu olumsuz etkilediğini ancak, akran kabulü ve oyunun okula uyumu olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Döş, Teres ve Gürbüz (2019)'ün yaptıkları araştırmada oyunun çocukların kişisel gelişimlerine olumlu katkıda bulunduğu, oyun oynarken kurallara uyma ve kuralları kabullenmenin daha kolay olduğu, oyun etkinliklerinde Suriyeli öğrencilerle Türk öğrencilerin oldukça istekli oldukları belirtilmiştir.

Öneriler

Suriyeli çocukların eğitim sürecinde yaşanan uyum sorunlarının giderilmesine yönelik çalışmaların dikkatli bir biçimde planlanması ve hayata geçirilmesi gerekmektedir. Suriyeli öğrencilerin karşılaştığı uyum sorunlarına yönelik yapılan bu çalışmada, en büyük sorunun dil sorunu olduğu ortaya çıkmıştır. Suriyeli öğrencilere yönelik Türkçe dil kursları açılarak dil öğretme çalışmaları artırılabilir. Okulda ailelere yönelik eğitimler ve etkinlikler planlanarak velilerin de dil öğrenmeleri sağlanabilir. Suriyeli öğrencilere okul öncesinde okul ortamına ve eğitim süreçlerine ilişkin uyum programları uygulanabilir. Branşı sınıf öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği olanlar öncelikli olmak üzere tüm öğretmenlere dil öğretimi konusunda geliştirici hizmet içi eğitimler verilebilir. Aday öğretmenlere adaylık sürecinde göçmen öğrencilerin eğitim süreci ile ilgili eğitimler verilebilir.

Suriyeli velilere okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından ev ziyaretleri yapılarak yaşadıkları ortam ve koşullar gözlemlenebilir. Çocuğun ve ailenin acil ihtiyaçları tespit edilerek ilgili kurumlarla iletişim sağlanması yoluyla destek verilebilir.

Yaşadıkları savaş ortamının ve göç etmenin yarattığı travmaları sağlıklı bir şekilde atlatmalarına yönelik Suriyeli öğrencilere ve ailelerine psikolojik ve sosyal destek sunulabilir.

Suriyeli öğrencilerde görülen dışlanma, ait olamama gibi duyguları yaşamaları; iletişim becerilerinin gelişmesini, paylaşma, sorumluluk alma gibi destekleyici grup aktiviteleri ile engellenebilir. Öğretmenler tarafından ilgi çekici öğrenme ortamları yaratılması, Suriyeli öğrencilerin okula uyumlarını kolaylaştırabilir.

Suriyeli öğrencilerle Türk öğrenciler arasında yaşanan kültürel çatışmaları önlemek için hoşgörü, farklılıklara saygı gibi değerlerin ön plana çıktığı çalışmalar yapılabilir.

Bu araştırma okulunda Suriyeli öğrenci bulunan yönetici ve öğretmen görüşleri alınarak yapılmıştır. Öğrenci ve veli görüşleri ile çalışma genişletilebilir. Suriyeli öğrencilerin görüşleri alınarak okul ortamında karşılaştıkları problemlere ilişkin araştırma yapılması önerilebilir. Suriyeli velilerin görüşleri alınarak okuldan beklentilerine yönelik araştırma yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

Akay, S. Hamamcı, Z. ve Kurt, M. (2017). Suriyeli Öğrencilerle Çalışan Psikolojik Danışmanların Yaşadıkları Sorunlar ve Bu Sorunlara İlişkin Uyguladıkları Çözüm Yollarının İncelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi, 14. Ulusal PDR Öğrencileri Kongresi*.

Akdeniz, Y. (2018). Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Uyum Sorunları: Şanlıurfa İli Örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya*.

- Apak, H. (2015). Suriyeli Göçmenlerin Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği. *Birey ve Toplum*, 5, 125-142.
- Atılhan, A.M.(2019). Göçmen Öğrencilerin Okul Örgütüne Uyumunda Öğretmen ve Yöneticilerin Rollerini. *Pamukkale Üniversitesi, Tezsiz Yüksek Lisans Projesi*.
- Bülbül, S. ve Köse, A. (2010). Türkiye’de Bölgelerarası İç Göç Hareketlerinin Çok Boyutlu Ölçekleme Yöntemi ile İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 39(1), 75-94.
- Çakı, A. (2018). Geçmişten Bu Güne Türkiye’nin Göç Politikası ve Suriyeli Göçmenler Bağlamında Göç Yönetişimi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman*.
- Çakran, Ş. Ve Eren, V.(2017). Mülteci Politikası: Avrupa Birliği ve Türkiye Karşılaştırması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*
- Çetin Aydın, F. (2021). Toplumsal Etkiler Bağlamında Uluslararası Emek Göçü. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, Haziran 2021, ss. 1-17.
- Demirtaş-Zorbaz, S. (2016). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumu: bir model testi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.
- Döş, B, Teres, M. Ve Gürbüz, Ç. (2019). Çok Kültürlü Sınıf Ortamında Türk ve Suriyeli Öğrencilerin Davranışlarının İncelenmesi. *Anadolu Türk Eğitim Dergisi Cilt 1, Sayı 1*
- Erdoğan, M.M.(2020). Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi. *Suriyeliler Barometresi*, Temmuz, 2020.
- Esen, S. (2020). Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu(Uyumu) ve Yaşanan Sorunlar (Konya İli Örneği). *Necmettin Erbakan Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi*
- Faist, T. (2003). Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Gencer, T.E. (2017). Göç ve Eğitim İlişkisi üzerine Bir Değerlendirme: Suriyeli Çocukların Eğitim Gereksinimi ve Okullaşma Süreçlerinde Karşılaştıkları Güçlükler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research Cilt: 10 Sayı: 54 Yıl: 2017*
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) (2021). Geçici Koruma. <https://www.goc.gov.tr/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler> 28/12/2021 tarihinde erişildi.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) (2021). Geçici Koruma. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> 28/12/2021 tarihinde erişildi.
- Gülay, H. (2011). 5-6 yaş grubu çocuklarda okula uyum ve akran ilişkileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(36), 1-10.
- Kağnıcı, D. Y. (2017). Suriyeli Mülteci Çocukların Kültürel Uyum Sürecinde Okul Psikolojik Danışmanlarına Düşen Rol ve Sorumluluklar. *İlköğretim Online*, 16(4), 1768-1776.
- Kaştan, Y. (2015). Türkiye’de Göç Yaşamış Çocukların Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Problemler. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi Cilt 2, Sayı 4 Aralık 2015*.
- Kaya, Ö. S. ve Akgün, E. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(4), 1311-1324
- Kılıçkaya, N. (1988) Yurt Dışı Deneyimi Geçiren Ve Geçirmeyen Lise Öğrencilerinin Kendini Gerçekleştirme Düzeyleri. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara*.
- Kiremit, R.F, Akpınar, Ü. ve Tüfekçi Akcan, A. (2018). Suriyeli Öğrencilerin Okula Uyumları Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Konya, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Bölümü, Ankara*.
- Levent, F. ve Çayak, S. (2017). Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14-1(27), 21-46.
- Orhan, F. ve Akpınar, E. (2018). Türkiye’de Mevsimlik Göçlere Bir Örnek: Gezici Tarım İşçiliği. *TUCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu, Ankara*. Sarıkaya, H.S. (2014).
- Belçika Flaman Bölgesi Eğitim Sisteminde Türk Kökenli Çocukların Yaşadığı Temel Eğitim Sorunlarının İncelenmesi, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8), 246-260.

- Seven, S. (2011). Okula uyum öğretmen değerlendirmesi ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 29-42
- Şeker, B.D. ve Sirkeci, I. (2015). Challenges for refugee children at school in eastern Turkey. *Economics and Sociology*, 8(4), 122-133.
- Taştan, C. ve Çelik, Z. (2017). Türkiye’de Suriyeli çocukların eğitimi: Güçlükler ve öneriler. *Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi*.
- Toros, A. (2008), Sorunlu Bölgelerde Göç, Global Strateji Enstitüsü, Ankara
- UNHCR Convention Relating to the Status of Refugees, www.unhcr.ch/cgi-bin/, 1951.
- UNICEF (2019), Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Çocukların Eğitimine İlişkin İstatistik Raporu, <https://www.unicef.org/turkey/raporlar/t%C3%BCrkiyede-ge%C3%A7ici-koruma-alt%C4%B1ndaki-%C3%A7ocuklar%C4%B1n-e%C4%9Fitimine-ili%C5%9Fkin-istatistik-raporu-2020-2021>, 29/12/2021 tarihinde erişildi.
- Ustabaş, P. (2017). Ortaokul öğrencilerinin okula uyumunda okul yönetimi ve öğretmenlerden beklentileri: Hopa ilçesi örneği (*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). *Avrasya Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü*
- Yavuz, Ö. ve Mızrak, S. (2016). Acil durumlarda okul çağındaki çocukların eğitimi: Türkiye’de Suriyeli mülteci örneği. *Göç Dergisi*, 3(2) 175-199.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğit, A, Şanlı, E ve Gökalp, M (2021). *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi OMU Journal of Education Faculty* 2021, 40(1), 471-496
- Yüce E, (2018). Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyeli Öğrencilerin Okula Uyumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı, Ankara*